

VIKTOR PALM

17.09.1926 – 23.01.2010

Viktor Palm sündis 17. septembril 1926. aastal. Tema haridustee Tallinna praeguses Nõmme Gümnaasiumis katkes sõja puhkemisel ning lõputunnistuse sai ta alles 1946. aastal, pärast kolmeaastast armeeteenistust. Kõrgkooliõpinguid alustas Viktor Palm Tallinna Polütehnilises Instituudis, kuid varsti siirdus Leningradi Ülikooli Keemiateaduskonda, mille lõpetas 1952. aastal. Sealt alates jätkas ta vanemõpetajana, dotsendina ja kateedrijuhatajana Tartu Ülikooli orgaanilise keemia kateedris. Professori kutsetunnistuse sai ta 1968. aastal. Alates 1992. aastast tegutses ta keemiaosakonna keemilise füüsika instituudis, 1994. aastast emeriit-professori staatuses.

Kandidaaditöö kaitses Viktor Palm 1956. aastal NSVL TA Keemilise Füüsika Instituudis Moskvas. Tema kandidaaditöö oli pühendatud orgaaniliste reksioonide kineetika ja mehhanismi uurimisele. See määras Viktor Palmi edaspidiste teaduslike huvide ringi suunaga füüsikalise orgaanilise keemia arendamisele. Järgnev teadustöö tegi Viktor Palmi nime kiiresti tuntuks ka tol ajal raskesti ületatava riigipiiri taga, eriti pärast doktoritöö “Uurimused orgaaniliste ühendite reaktsioonivõime alalt” kaitsmist 1966. aastal. Teadustöö rahvusvahelise mõõdme saavutamisele aitasid kindlasti kaasa ka tema pikemad ja lühemad käigud mitmetesse ülikoolidesse USAs ja Euroopa riikides, samuti Jaapanis. 1958. aastal asutati Viktor Palmi initsiatiivil ja juhtimisel esimene “teadusrahast” finantseeritud struktuuriüksus Tartu Ülikoolis -- keemilise kineetika ja katalüüsi problemlaboratoorium.

Viktor Palm valiti Eesti Teaduste Akadeemia liikmeks 1978. aastal. 1982. aastal pälvis ta Eesti NSV teenelise teadlase aunimetuse, 1985. aastal Paul Kogermani mälestusmedali. Aastal 1997 määrati talle Eesti Vabariigi preemia pikaajalise ja eduka teadustöö eest, 2002. aastal autasustati teda Valgetähe IV klassi teenetemärgiga.

Viktor Palmi poolt arendatud teadussuunal on tema juhendamisel oma kandidaaditöid ja doktoridissertatsioone kaitsnud 15 kraadiõppurit. Mitmed neist on täna professorid ning Eesti Teaduste Akadeemia liikmed. Tema enam kui 200 publitseeritud teadustööle on maailmas viidatud tuhandeid kordi. Viktor Palmi nimega on seotud ka teadusväljaanne “Orgaaniline reaktsioonivõime” (“Organic Reactivity”), mille väljaandmist alustati Tartus 1964. aastal ja milles avaldatud töid refereeris ka *Current Contents*.

Olles mitme originaalõpiku autor, on Viktor Palm oluliselt mõjutanud orgaanilise keemia ja eriti selle teoreetilise haru õpetamist ning arengut nii Eestis kui märksa laiemalt. Keemikuid, kes võivad ennast tema õpilasteks nimetada, on kaugelt üle tuhande. Ta oli keemiaosakonna

üks populaarsemaid õppejõude. See on seletatav ainult temale omase särava, kohati lausa ekstravagantse loengumaneeriga.

Samas oli Viktor Palm inimene, kellega vaidlemine oli alati väljakutseks. Kiired ja originaalsed mõttearendused tegid temast kardetava ja terava oponenti nii teaduslikes kui poliitilistes aruteludes. Viktor Palm sekkus aktiivselt Eesti taasiseseisvumiseni viinud poliitilistesse sündmustesse ning oli üheks Rahvarinde asutamise initsiaatoriks. Ta oli NSV Liidu Rahvasaadikute Kongressi delegaat aastatel 1989--1991, olles koos akadeemik Sahharoviga selle viimase nõukogude parlamendi demokraatliku osa juhtfigure.

Viktor Palmi iseloomustas kompromissitu ellusuhtumine ja terav mõistus, julgus sõna sekka öelda juba siis, kui enamus eelistas alles "maad kuulata".

Viktor Palm suri 23. jaanuaril 2010. aastal Tartus.

NIMI	Viktor Palm
TEADUSALA	Orgaaniline keemia
UURIMISTÖÖ PEASUUNAD	Happeline katalüüs ja kõrgelt happelised keskkonnad; keemiliste ühendite reaktsioonivõime ja teiste omaduste struktuur; solvendist tulenevate sõltuvuste kvantitatiivne eksperimentaalne ja teoreetiline uurimine; keemiline informaatika; arvutikeemia ja statistiline andmetöötlus; teaduse metodoloogia
VALIMISAEG	1978
AKADEEMIA OSAKOND	Bioloogia, geoloogia ja keemia osakond
ELUDAATUMID	17. september 1926 Tartu – 23. jaanuar 2010 Tartu
PEREKONNASEIS	Abielus, poeg ja tütar
HARIDUS	1946 Tallinna Tehnikaülikooli ettevalmistusosakond 1952 Peterburi Riiklik Ülikool
TEADUSKRAAD	1956 keemiakandidaat, NSVL TA Keemilise Füüsika Instituudi juures, teema: [p-Fenüüluretülaansulfoonhappe klorosulfoonhappega kloreerimise kineetika ja mehhanismi uurimine] 1966 keemiadoktor, NSVL TA Elementorgaaniliste Ühendite Instituudi juures, teema: <i>"Исследования в области реакционной способности органических соединений"</i> [Kvantitatiivsed uurimused orgaaniliste ühendite reaktsioonivõime vallas] 1969 professori kutse
TEENISTUSKÄIK	1952–1958 Tartu Ülikooli orgaanilise keemia kateedri vanemõpetaja 1955 aspirant 1958–1962 samas dotsent 1962–1993 samas kateedrijuhataja 1994–... emeriitprofessor
TUNNUSTUSED	1986 Eesti TA medal 1997 Eesti Vabariigi teaduspreemia elutöö eest 2002 Eesti Vabariigi Valgetähe IV klassi teenetemärk
TEADUS-	EESTIS:

ORGANISATSIOONILINE ja –ADMINISTRATIIVNE TEGEVUS	1990–1995 Teadus- ja Arendusnõukogu liige 1991–1996 Eesti Teadusfondi Nõukogu ekspert
TEGEVUS TEADUSLIKE VÄLJAANNET TOIMETUSTES	MUJAL: 1964–1997 <i>Organic Reactivity</i> toimetaja 2002–... <i>Journal of Physical Organic Chemistry (Wiley InterScience)</i> toimetuskolleegiumi liige
JUHENDAMISEL KAITSTUD VÄITEKIRJAD	DOKTORITÖÖD: Palm, N. 2001. (kaasjuh. I.Koppel). Specification of the minimum, sufficient and significant set of descriptors for general description of solvent effects. Tartu Ülikool 15 kandidaaditööd MAGISTRITÖÖD: 1 BAKALAUREUSETÖÖD: 40 diplomitöö
PUBLIKATSIOONID	TEADUSARTIKLID: Üldarv – umb. 200
HOBID	Matkamine, suurliblikate kogumine, seenelkäimine